

Cynllunio gwers sydd â ffocws iaith

Trafodwch

Meddyliwch am un Maes Dysgu a Phrofiad, yn y Cynradd neu'r Uwchradd, a thrafodwch beth sy'n gwneud gwers dda.

Gallwch drafod gwers ddysgoch chi neu wers a welwyd yn cael ei haddysgu.

Rhannwch eich syniadau a lluniwch restr ar gyfer adrodd yn ôl.

Trafodwch ...

Mae cynllunio ffocws iaith clir yn berthnasol i wersi leithoedd, Llythrennedd a Chyfathrebu'n unig.

Ydych chi'n cytuno?

Mae modd cynllunio ffocws iaith i unrhyw wers. Beth am ystyried?

- Pa batrwm iaith sy'n cefnogi nod y wers (mewn unrhyw Faes Dysgu a Phrofiad), e.e. geirfa allweddol; patrwm cwestiwn ac ateb; dechreuadau brawddegau; testun estynedig, a.y.y.b.?
- Oes ffocws iaith i bob tasg?
- Beth fydd adeiladwaith y wers (h.y. i gyrraedd y nod terfynol)?
- Sut byddwch chi'n gwahaniaethu o fewn y dosbarth?

Pa fethodolegau caffael a datblygu iaith fydd fwyaf addas i'r wers?

Ydych chi'n cofio rhain?

Drilio

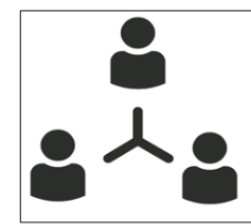
Ymarfer ar lafar (yn unigol)

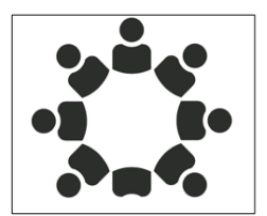
Tasg wrando

Gwaith pêr

Grŵp o dri

Gwaith grŵp

Amser canu

Gwaith ar y byrddau gwyn

Tasg ysgrifennu

Tasg ddarllen

Help llaw

Tystiolaeth i'r Portffolio

Pa fethodolegau caffael a datblygu iaith fydd fwyaf addas i'r wers?

- Pa weithgareddau cynhesu fyddwch chi'n eu cynllunio?
- Oes tasgau gwrando / llafar / darllen / ysgrifennu? Pa rai fyddwch chi'n eu cynllunio?
- Pa eirfa / batrymau iaith fyddwch chi'n eu drilio? Sut?
- Pa gemau iaith fedrwch chi eu chwarae?
- Oes angen mat iaith i'w cefnogi?

Trafodwch ...

Faint ohonoch chi sydd wedi cynllunio gwers mewn unrhyw Faes Dysgu a Phrofiad (ac eithrio Maes Dysgu a Phrofiad leithoedd, Llythrennedd a Cyfathrebu) sydd â ffocws iaith clir? Rhannwch.

Cynllun Gwers

Strategaethau i gefnogi datblygiad iaith Gymraeg y dysgwyr.

Geirfa allweddol :

- Uwchben / ar ôl / cyn / o flaen / o dan / tu ôl

Ffocws iaith :

- Adolygu'r arddodiaid wrth ddysgu rhifau sgwâr cant
- Patrwm cwestiwn: Pa rif sydd uwchben 8?
- Treigladd meddal ar ôl 'Pa' wrth ofyn cwestiwn e.e. Pa rif sydd cyn rhif 20?
- Cwestiynau gwahaniaethol ar gyfer grwpiau eraill:
- Faint ydy ___ adio ___?
- Faint ydy ___ tynnu ___?

Cynllun Gwers

Strategaethau i gefnogi datblygiad iaith Gymraeg y dysgwyr.

- **Gweithgareddau addysgu a dysgu iaith:**
- Drilio'r arddodiaid drwy ganu neu symud.
- Defnyddio gwrthrychau gwahanol yn y dosbarth e.e. 'cloc' a gofyn i'r dysgwyr e.e. Ble mae'r cloc? Mae'r cloc uwchben y silff lyfrau. Hefyd, mae modd defnyddio teganau a'u cuddio o gwmpas y dosbarth cyn y wers a gofyn iddynt ble ydynt er mwyn ymarfer yr arddodiaid. **Gwrthrychau yn y dosbarth neu deganau.**
- Defnyddio'r **mat iaith a'r dis poced sy'n cynnwys yr arddodiaid** i ymarfer y cwestiwn ac ateb e.e. Pa rif sydd ar ôl 25? Mae rhif 30 ar ôl 25.
- Ymarfer cwestiynau mathemategol fel dosbarth yn gyntaf e.e. Faint ydy 19 adio 2? Defnyddio'r sgôr cant ar y bwrdd gwyn er mwyn dod o hyd i'r ateb cyn cwblhau'r tasgau mewn grwpiau. **Sgôr cant i bob dysgwr.**

Sgwâr cant

Cwestiwn: Pa rif sydd _____ 25?

Pa rif sydd **cyn** 25?

Ateb: Mae rhif 20 **cyn** 25.

uwchben

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2	2	4	6	8	10	12	14	16	18	20
3	3	6	9	12	15	18	21	24	27	30
4	4	8	12	16	20	24	28	32	36	40
5	5	10	15	20	25	30	35	40	45	50
6	6	12	18	24	30	36	42	48	54	60
7	7	14	21	28	35	42	49	56	63	70
8	8	16	24	32	40	48	56	64	72	80
9	9	18	27	36	45	54	63	72	81	90
10	10	20	30	40	50	60	70	80	90	100

cyn/
o flaen

ar ôl

o dan

tu ôl i'r
seren

Cwestiynau
mathemategol:

Faint ydy ___ adio ___?

Faint ydy ___ tynnu ___?

Cynllun Gwers

Strategaethau i gefnogi datblygiad iaith Gymraeg y dysgwyr.

Geirfa allweddol :

- Ansoddeiriau, e.e. meddal, caled, llyfn, garw, ysgafn, trwm, a.y.y.b.
- suddo / arnofio

Ffocws iaith :

Cyflwyniad: Beth ydy hwn / hon?

Wrth ragfynegi: Ydy'r _____ yn mynd i suddo / arnofio?

Patrwm ateb: Ydy / Nac ydy.

Patrwm i'w osgoi: Ie / Na

Wrth drafod canlyniadau:

Ydy'r _____ yn arnofio / suddo?

Patrwm ateb:

Ydy, mae'r _____ yn arnofio.

Nac ydy, dydy'r _____ ddim yn arnofio.

Patrwm i'w osgoi: Ie / Na

Cynllun Gwers

Strategaethau i gefnogi datblygiad iaith Gymraeg y dysgwyr.

Gweithgareddau addysgu a dysgu iaith:

- Bydd y gwrthrychau'n cael eu rhoi mewn blwch teimlo. Bydd cyfle iddynt deimlo'r gwrthrych, ei ddisgrifio (defnyddio ansoddeiriau addas, e.e. meddal, caled, llyfn, garw, ysgafn, trwm, a.y.y.b.) cyn dyfalu beth ydy'r gwrthrych (ffordd dda i ennyn diddordeb). **Gwrthrychau gwahanol, e.e. carreg fach, marblen, potel blastig, papur, brigyn, band elastig, llwy, ceiniog, siswrn, clip papur, gwelltyn, pensil, deilen. Twba dŵr (yn ddelfrydol gydag ochrau tryloyw)**
- Drilio'r gwrthrychau **gan ddefnyddio lluniau ar y bwrdd gwyn.**
- Bydd gan bob aelod o'r grŵp wrthrych. Bydd angen sicrhau bod pawb yn gwybod beth ydy enw pob gwrthrych.
- Bydd cyfle i ragfynegi – Ydy'r _____ yn mynd i arnofio?
- Bydd cyfle i wneud yr arbrawf drwy roi'r gwrthrychau yn y dŵr.
- Ffocws iaith: Ydy'r _____ yn arnofio / suddo? Ydy / Nac ydy Drilio'r patrwm cwestiwn ac ateb **gan ddefnyddio pêl.**
- Trafodir eu canfyddiadau drwy ystyried "Pam?"

Cynllun Gwers

Strategaethau i gefnogi datblygiad iaith Gymraeg y dysgwyr.

Geirfa allweddol :

ymyl
cornel
ochr

Ffocws iaith :

- Dysgu'r gwahaniaeth rhwng y ddau gwestiwn sef 'Faint' a 'Sawl' wrth ddysgu mwy am siapiau 2D.
- Mae angen defnyddio 'sawl' ar ddechrau'r cwestiwn wrth gyfeirio at enwau unigol e.e. Sawl **ymyl** sydd gyda'r triongl?
- Mae angen defnyddio 'faint' ar ddechrau'r cwestiwn wrth gyfeirio at enwau lluosog e.e. Faint o **gorneli** sydd gyda'r seren?
- Cofiwch: Mae treigladd meddal ar ôl yr arddodiad 'o'.

Cynllun Gwers

Strategaethau i gefnogi datblygiad iaith Gymraeg y dysgwyr.

Gweithgareddau:

- Tasg adolygu: defnyddio **cardiau fflach neu luniau ar gyflwyniad Powerpoint** er mwyn drilio enwau'r siapiau.
- Chwarae chwap gan ddefnyddio **lluniau siapiau gwahanol ar y bwrdd gwyn a gwasgwr pryfaid**. Bydd y dysgwr sy'n dewis y siâp cywir yn gyntaf yn ennill. Bydd rhaid iddynt ddweud y gair hefyd.
- Drilio'r cwestiynau gan ddefnyddio **pêl**, e.e. Sawl dosbarth sydd yn yr ysgol? Faint o **g**adeiriau sydd yn y dosbarth? Sawl ymyl sydd gyda'r triongl? Faint o **g**orneli sydd gyda'r seren?
- Gwaith pâr/ grŵp: Defnyddio **Mat iaith a dis poced gyda'r siapiau** ynddynt i ymarfer gofyn 'Sawl...?/Faint...?'.

Siapiau 2D

Sawl...?

Sawl **cornel** sydd gyda'r
.....?

Bydd angen defnyddio
'Sawl..?' wrth ddefnyddio
enwau **unigol**.

Faint...?

Faint o **gorneli** sydd gyda'r
.....?

Bydd angen defnyddio 'Faint
o..?' wrth ddefnyddio enwau
lluosog.

Cofiwch am y treigladd meddal ar ôl 'o'

Geirfa allweddol

Unigol

Lluosog

cornel
(b)

corneli

ochr
(b)

ochrau

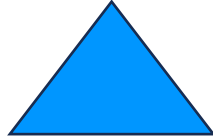
ymyl
(b/g)

ymylon

Sgwâr

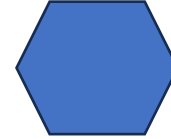
Trionggl

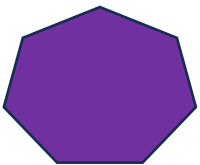
Pentagon

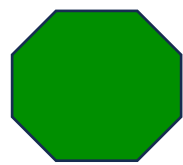
Hechsagon

Heptagon

Octagon

Seren

Petryal

Cynllun Gwers

Strategaethau i gefnogi datblygiad iaith Gymraeg y dysgwyr.

Geirfa allweddol :

Ansoddeiriau, e.e. tywyll, diflas,
anobeithiol /gobeithiol, trist,
anhapus, prysur, a.y.y.b.

Geirfa bwnc benodol, e.e. lliw, gofod, arlliw / tôn, siâp, llinellau, arddull / ffurf,
gwead, effaith, cydbwysedd,
cyferbyniad, awyrgylch, emosiwn, empathi, a.y.y.b.

Ffocws iaith:

- Defnyddio ymadroddion mynegi barn wrth ddisgrifio gwaith Nick Holly, e.e. Yn fy marn i, mae ... / Rydw i'n credu / Rydw i'n teimlo, a.y.y.b. (gweler Mat iaith)

Cynllun Gwers

Strategaethau i gefnogi datblygiad iaith Gymraeg y dysgwyr.

Gweithgareddau:

- Cyflwyniad: Rhoddir **3 llun o waith arlunwyr** o Gymru (Kyffin Williams, Rhiannon Roberts, Nick Holly) a chasgliad o ansoddeiriau i'r dysgwyr. Mewn grŵp bydd angen dewis y 5 ansoddair mwyaf addas i ddisgrifio pob llun. **Cardiau bach yn cynnwys ansoddeiriau arnyn nhw.**
- Gwaith llafar mewn grŵp: dewis yr un mwyaf apelgar gan roi rhesymau i gyfiawnhau eu dewis. Bydd rhaid adrodd yn ôl gan ddefnyddio ymadroddion mynegi barn.
- Gwaith unigol: ysgrifennu disgrifiad o'r llun o waith Nick Holly. Bydd **Mat laith** ar gael fel cymorth.
- Clo: cymharu eu disgrifiadau ac uwch oleuo'r ymadroddion mynegi barn. Pensiliau lliw neu uwch oleuwyr.

Mat laith

Trafod gwaith Nick Holly

Geirfa

- lliw
- arlliw
- tôn
- siâp
- llinellau
- gofod
- effaith
- arddull
- ffurf
- gwead
- cydbwysedd
- cyferbyniad
- awyrgylch
- emosiwn

Ymadroddion mynegi barn

- Yn fy marn i...
- Dw i'n / Rydw i'n credu...
- Dw i'n / Rydw i'n meddwl ...
- Dw i'n / Rydw i'n teimlo...
- Credaf...
- Teimlaf....
- Mae'r arlunydd ...
- Mae'r lliw
- achos/ oherwydd ...

Trafodwch –
Beth sy'n gwneud
mat iaith effeithiol?

Trafod enghreifftiau...

Cyfeiriadau

- Gibbons, P. (2002). Scaffolding Language, Scaffolding Learning.
 - Nation, I.S.P. (2001). Learning Vocabulary in Another Language.
 - Cummins, J. (2000). Language, Power, and Pedagogy.
 - Paivio, A. (1990). Mental Representations: A Dual Coding Approach.
 - Sweller, J. (1998). Cognitive Load Theory.
 - Conti, G. & Smith, S. (2016). The Language Teacher Toolkit.
- Conti (2020) <https://gianfrancoconti.com/2020/05/04/the-art-and-science-of-creating-sentence-builders-key-factors-to-consider-in-creating-your-sentence-builder/>
- Smith, S. (2022). Breaking the Sound Barrier.

Gwaith pêr:

Mewn parau, yn seiliedig ar Faes Dysgu a Phrofiad neu addysg gynradd / uwchradd:

- cynlluniwch wers sydd â ffocws iaith clir;
- cofiwch adolygu patrymau iaith a ddysgwyd yn flaenorol;
- cofiwch ddefnyddio methodolegau caffael iaith, e.e. drilio, canu, tasg wrando, chwarae gêm(au), gwaith pêr, gwaith grŵp, a.y.y.b.
- Oes angen Mat Iaith? Os oes angen, cynlluniwch Fat Iaith addas a defnyddiol.

Cynllun Gwers

Strategaethau i gefnogi datblygiad iaith Gymraeg y dysgwyr.

Geirfa allweddol :

Ffocws iaith :

Gweithgareddau addysgu a dysgu iaith:

Da iawn chi!

Daliwch ati!